

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/39587,Ogolnopolska-konferencja-naukowa-Biskupi-w-rzeczywistosci-politycznej-Polski-pod.html>
03.03.2026, 00:22

Strona znajduje się w archiwum.

Ogólnopolska konferencja naukowa „Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski pod rządami komunistów” – Warszawa, 14-15 lutego 2018

– W czasach zniewolenia polski Kościół stworzył „wyspę wolności” i upominał się o prawa narodu pozbawionego głosu – mówił prezes IPN dr Jarosław Szarek, otwierając w Domu Arcybiskupów Warszawskich dwudniową konferencję naukową „Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski pod rządami komunistów”

14.02.2018

– Komunizm był bardzo trudnym czasem dla Kościoła – etap najtrudniejszy trwał mniej więcej do 1956 r., ale kolejny okres był również niebezpieczny, bo władza działała w sposób bardziej chytry, co widać w zapiskach kard. Wyszyńskiego oraz świadectwach wielu biskupów – podkreślił metropolita warszawski kard. Kazimierz Nycz.

Wspomniane zapiski Prymasa Tysiąclecia, których pierwszy tom wydały w 2017 r. wspólnie IPN, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Instytut Prymasa Wyszyńskiego, stanowią unikatowy dowód nieustrudzonej działalności tego wielkiego Polaka – niekwestionowanego autorytetu duchowego i społecznego oraz rzecznika praw narodu.

Odwołując się do roli, jaką odegrał Kościół w Polsce pod przewodnictwem kard. Wyszyńskiego w

czasach PRL, prezes IPN nawiązał do jednej z fotografii, wykonanych podczas uroczystości milenijnych, które odbyły się w czerwcu 1966 r. na placu Zamkowym w Warszawie. Na zdjęciu widać trzech wielkich Polaków: kard. Karola Wojtyłę, abp. Antoniego Baraniaka i prymasa Stefana Wyszyńskiego w otoczeniu tłumów wiernych.

- To pokazuje związek Kościoła z narodem oraz przesłanie wierności i służby narodowi oraz upominanie się o jego prawa - wyjaśnił dr Szarek. Za to poświęcenie - zwrócił uwagę - polskie duchowieństwo zapłaciło ogromną cenę. - Wystarczy wspomnieć czasy II wojny światowej (...) tej wielkiej Golgoty - mówił prezes Instytutu, przypominając, że wielu hierarchów polskiego Kościoła stało się ofiarami represji ze strony okupantów.

Wojna się skończyła, ale upragnionej wolności Polacy nie doświadczyli. W czasach komunizmu hierarchowie Kościoła, jak m.in. abp Antoni Baraniak czy bp Czesław Kaczmarek byli więzieni i torturowani przez bezpiekę.

- Biskupi byli do końca wierni, czego przykładem jest utworzenie w latach 80. Biskupiego Komitetu Pomocy Uwięzionym i Internowanym w Katowicach, któremu przewodniczył bp Herbert Bednorz - przypomniał dr Szarek.

- Wobec Kościoła mamy dług - w czasach zniewolenia stworzył on „wyspę wolności” i upominał się o prawa narodu pozbawionego głosu - podsumował prezes IPN.

* * *

Konferencję „Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski pod rządami komunistów” organizują wspólnie Biuro Badań Historycznych IPN w Warszawie oraz Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego, w ramach Centralnego Projektu Badawczego IPN „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych 1944-1989”. Celem dwudniowej sesji jest przedstawienie sytuacji biskupów w realiach politycznych Polski „ludowej”. Chodzi nie tylko o zaprezentowanie poglądów hierarchów kościelnych dotyczących sytuacji powojennej Polski, ale również omówienie, w jaki sposób duchowieństwo, wierni i władze komunistyczne oceniały poglądy i postawę danego biskupa.

PROGRAM

Dzień I

14 II 2018

Dom Arcybiskupów Warszawskich ul. Miodowa 17

9.30 Otwarcie konferencji

Kard. Kazimierz Nycz, arcybiskup metropolita warszawski

Dr Jarosław Szarek, prezes IPN

Marcin Adamczewski, dyrektor Muzeum Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego

Panel I

Polscy biskupi jako wolni ludzie w zniewolonym kraju

10.00-12.00

- 10.00-10.30 prof. dr hab. Jan Żaryn (Senat RP, UKSW), *Polscy biskupi jako ludzie wewnętrznie wolni*
- 10.30-12.00 Dyskusja panelowa nad referatem prof. Jana Żaryna:

dr Ewa K. Czackowska (UKSW, Muzeum JPiPiPW)
dr Rafał Łatka (IPN)
dr hab. Paweł Skibiński (UW)
ks. dr hab. Dominik Zamiatała prof. UKSW
prof. Jan Żaryn (Senat RP, UKSW)

- 12.00-12.20 przerwa kawowa

Panel II

Biskupi metropolii warszawskiej w realiach PRL

12.20-14.40

- 12.20-12.40 dr hab. Paweł Skibiński (UW), *Działalność abp. Bronisława Dąbrowskiego - negocjacje, rozgrywka, świadectwo*
- 12.40-13.00 dr Milena Kindziuk (UKSW), *Prymas Józef Glemp wobec stanu wojennego*
- 13.00-13.20 dr hab. Leszek Zygmunt (prof. PWSZ w Ciechanowie), *Biskup płocki Tadeusz Paweł Zakrzewski (1946-1961) wobec władzy ludowej*
- 13.20-13.40 dr Tomasz Brzustowski (badacz niezależny), *Biskup lubelski Piotr Kałwa - lubelski Kościół wobec komunizmu*
- 13.40-14.00 Krzysztof Kierski (IPN Olsztyn, UWM Olsztyn), *Biskupi diecezji warmińskiej w rzeczywistości politycznej PRL. Wybrane zagadnienia*
- 14.00-14.40 dyskusja

14.40-15.40 przerwa

Panel II

Biskupi krakowscy w realiach PRL

15.40-17.40

- 15.40-16.00 dr Ewa K. Czackowska (UKSW, Muzeum JPiPiPW), *Stosunek kard. Adama Stefana Sapiehy do władz powojennej Polski*
- 16.00-16.20 dr Michał Białkowski (UMK), *Karol Wojtyła jako członek Konferencji Episkopatu Polski (1958-1978)*
- 16.20-16.40 dr Edgar Sukiennik (Muzeum JPiPiPW), *Metropolita krakowski Karol Wojtyła wobec władz PRL*
- 16.40-17.00 dr Rafał Łatka (IPN), *Osoba numer 2 w polskim Kościele. Kardynał Franciszek Macharski w ostatniej dekadzie PRL (1979-1989)*
- 17.00-17.40 dyskusja i zamknięcie pierwszego dnia konferencji

Dzień II

15 II 2018

Przystanek Historia Marszałkowska

10.00 Otwarcie drugiego dnia konferencji

Panel III Ordynariusze diecezji w realiach Polski ludowej

10.00- 11.40

- 10.00-10.20 dr hab. Ryszard Gryz, prof. UJK, *Biskup kielecki Czesław Kaczmarek w starciu z komunistycznym totalitaryzmem (1945-1963)*
- 10.20-10.40 dr Izabela Mazanowska (IPN Bydgoszcz), *Biskup Kazimierz Józef Kowalski wobec działań*

komunistycznych władz wyznaniowych w diecezji chełmińskiej w latach 1946–1972

- 10.40–11.00 dr hab. Sabina Bober (KUL), *Nauczanie biskupa Tokarczuka jako antidotum na propagandę komunistyczną*
- 11.00–11.20 – dyskusja
- 11.20–11.40 przerwa kawowa

Część II 11.40– 13.40

- 11.40–12.00 dr hab. Krzysztof Sychowicz (IPN Białystok), *Biskup Władysław Jędruszek i jego działalność w dokumentach władz administracyjnych na terenie województwa białostockiego*
- 12.00–12.20 Kamil Kartasiński (UŚ), *Biskup Herbert Bednorz. Pasterz śląskich robotników i ich rodzin*
- 12.20–12.40 dr Andrzej Grajewski („Gość Niedzielny”), *Biskup Herbert Bednorz wobec Solidarności i stanu wojennego 1980–1983*
- 12.40–13.00 dr Zbigniew Stanuch (IPN Szczecin), *Bp Ignacy Jeż jako rządca diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w realiach Polski ludowej na tzw. Pomorzu Środkowym (1972–1989)*
- 13.00–13.40 dyskusja
- 13.40–14.40 przerwa obiadowa

Panel IV

Sufragani w realiach Polski ludowej

14.40–16.30

- 14.40–15.00 dr Daniel Gucewicz (IPN Gdańsk), *„Szara eminencja” gdańskiej kurii. Działania komunistycznych władz wobec wikariusza generalnego diecezji gdańskiej ks. Bernarda Polzina*
- 15.00–15.20 dr Łucja Marek (IPN Kraków), *Sprzeciw na gruncie prawa. Biskup Juliusz Bieniek – sufragan diecezji katowickiej wobec władzy ludowej*
- 15.20–15.40 Marcin Tunak (UAM), *Aparat bezpieczeństwa Polski ludowej wobec ks. bp. Franciszka Jedwabskiego*
- 15.40–16.00 dr Barbara Świtalska-Starzeńska (Muzeum JPiPiPW), *Działalność charytatywna bp. Czesława Domina w stanie wojennym (1981–1983)*
- 16.00–16.30– dyskusja
- 16.30–16.50 przerwa kawowa

Panel V

Varia

16.50–18.10

- 16.50–17.10 dr Beata Piecha-van Schagen (Muzeum Górnictwa Węglowego), *„A kaj jest Barbórka?”. Biskupi górnośląscy wobec odnawiania kultu św. Barbary w kopalniach węgla kamiennego w 1980 roku*
- 17.10–17.30 Andrzej W. Kaczorowski (badacz niezależny), *Krynica „Ostoja” Prymasa Wyszyńskiego*
- 17.30–17.50 Mateusz Szłapka (UAM), *Sprawa bp. Józefa Padewskiego jako przykład działań komunistów wobec zwierzchnich władz kościołów mniejszościowych w latach 1945–1951*
- 17.50–18.10 dyskusja i zamknięcie konferencji

18.30–19.30

Polscy biskupi w realiach Polski ludowej na przykładzie abp. Antoniego Baraniaka

Prezentacja i dyskusja na temat albumu [Antoni Baraniak 1904–1977](#)

dr hab. Konrad Białecki
dr Rafał Łatka
dr hab. Rafał Reczek
dr hab. Elżbieta Wojcieszek
prof. Jan Żaryn

Pliki do pobrania

[Program konferencji „Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski pod rządami komunistów” \(pdf, 2.26 MB\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Powiązane wiadomości

Ogólnopolska konferencja naukowa „Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski »ludowej«”, cz. II – Warszawa, 12–13 lutego 2020

Ogólnopolska konferencja naukowa „Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski »ludowej«”, cz. III – Warszawa 21–22 lutego 2023